

หลักเกณฑ์การตัดสินและการประเมินผลการบรรเลง ในการประกวดดนตรีไทย Assessments and Evaluations in Thai Classical Music Competition

จันทนา คชประเสริฐ*
กิตติภรณ์ ชิตเทพ**

* **คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

*Corresponding author. E-mail: jantana6161@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องหลักเกณฑ์การตัดสินและการประเมินผลการบรรเลงในการประกวดดนตรีไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการการจัดประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถวายเป็นพระราชกุศล สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และจัดทำหลักเกณฑ์การตัดสินและการประเมินผลการบรรเลงในการประกวดดนตรีไทย ผลการวิจัยพบว่า การจัดประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2522 โดยคณะกรรมการโครงการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและดนตรีไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน กำหนดวงดนตรีออกเป็น 2 ประเภทคือ วงอังกะลุงและ วงเครื่องสายผสม และการประกวดตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึง 12 นั้นยังไม่ได้แบ่งระดับอายุของผู้เข้าประกวด ซึ่งต่อมาได้แบ่งการประกวดออกเป็นระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2557 การประกวด ฯ ครั้งที่ 34 มีการกำหนดการประกวดออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภท วงดนตรี ได้แก่ วงอังกะลุง วงเครื่องสายผสม และวงปี่พาทย์ไม้นวม ประเภทเดี่ยว เครื่องดนตรี ได้แก่ การเดี่ยวฆ้อง การเดี่ยวระนาดเอก การเดี่ยวจะเข้ เดี่ยวซอด้วง การเดี่ยว ขับร้อง การเดี่ยวระนาดทุ้ม และการเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ซึ่งการประกวดเดี่ยวเครื่องดนตรีนี้ ได้กำหนดให้ระดับประถมศึกษามีการบรรเลงฆ้องรวมเอาไว้อีกด้วย ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

การตัดสินการประกวดได้รับเกียรติจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทยหลายท่าน ศิลปินแห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ครูอาวุโส ทำให้การตัดสินมีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งการจัดการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานถ้วยรางวัลชนะเลิศการประกวดดนตรีไทยให้แก่นักเรียนมาโดยตลอด การศึกษาพัฒนาหลักเกณฑ์และการประเมินผลการบรรเลงในการประกวดดนตรีไทย ๙ นั้น กำหนดจัดการสัมมนาเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไข ปัญหาที่พบจากการประกวดครั้งที่ 34 ปี พ.ศ. 2557 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 ท่าน ปัญหาที่พบแบ่งออกเป็นปัญหาด้านการจัดการ และปัญหาด้านการตัดสิน คณะกรรมการได้กำหนดแบบประเมินที่ใช้ตัดสินออกเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทการเดี่ยวเครื่องดนตรีและการเดี่ยวขับร้อง โดยการเดี่ยวเครื่องดนตรีพิจารณาจากบุคลิกมารยาท ทำนองเพลง ทักษะพื้นฐานและทักษะขั้นสูง จังหวะและแนวการบรรเลง เม็ดพราย กลวิธีและสุนทรีย์ยะ การเดี่ยวขับร้องพิจารณาจากบุคลิกมารยาท คำร้อง ทำนองร้อง กลวิธีการขับร้อง จังหวะและเสียง การตัดสินประเภทวงดนตรีมีการแบ่งน้ำหนักของคะแนนออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ การบรรเลงวงดนตรี การขับร้อง และสุนทรีย์ยะ อีกทั้งยังมีการกำหนดข้อปฏิบัติของคณะกรรมการระหว่างการตัดสินเพื่อความเรียบร้อยในการดำเนินการตัดสินการประกวดอีกด้วย

คำสำคัญ: หลักเกณฑ์การตัดสิน การประเมินการบรรเลงดนตรีไทย การประกวดดนตรีไทย

Abstract

This research aims to study the history and development of the Thai Classical Music Competition for Eastern Student, whose awards are supported by H.R.H. Princess Sirindhorn. After that, the judgment criteria for the Thai music competition and the result evaluation are analyzed. It is found that the first Eastern Thai Student Classical Music Competition was organized in 1979 by the committee of Thai classical dance and music public relations of Srinakharinwirot University, Bangsaen campus. At that time, the musical band competitions were classified into the Angklung and the string ensemble. While age categorization among participants was not considered by the first 12 competitions, the classification into primary and secondary school levels was introduced in the following years. The performance classification into music ensemble

and instrumental solo was announced in 2013 eventually. Since the competition committee included various Thai music experts, the judgment results were credible. Additionally, the supported awards receiving from H.R.H. Princess Sirindhorn has sustained the annual competition for 35 years continuously. As well, the seminar results on problem solving of the recent 34th competition, in 2013, by 19 music masters were examined thoroughly. Two types of problems were identified as managerial and adjudicate problems. Afterwards, judging form for single instrument and vocal performance are established. Furthermore, the music ensemble judging criteria consisting of music performance, vocal and aesthetics are launched. Finally, the competition committee regulations are inaugurated.

Keywords: Assessments, Evaluations of Thai Classical Music Playing, Thai Classical Music Competition

บทนำ

คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหน่วยงานสำคัญมีหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่งานวิชาการดนตรีไทย เพื่อพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานของวงการดนตรีไทยแห่งภาคตะวันออก นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษาแล้ว คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา ยังได้จัดกิจกรรมการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออก ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2558 การจัดการประกวดได้ดำเนินมาทั้งหมด 35 ครั้ง และได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ. 2557 การจัดการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออก ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีการจัดประเภทการประกวดดนตรีรายการต่างๆ ทั้งประเภทวงดนตรี และประเภทเดี่ยวเครื่องดนตรี ได้แก่ วงปี่พาทย์ไม้นวม การเดี่ยวระนาดเอกไม้แข็ง วงเครื่องสายผสม วงอังกะลุ การบรรเลงซิมการเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ การเดี่ยวระนาดทุ้ม การเดี่ยวจะเข้ การเดี่ยวซออู้ และการเดี่ยวซอด้วง

การตัดสินการประกวดตั้งที่กล่าวมาเป็นการตัดสินโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีไทย ซึ่งการประกวดครั้งที่ 34 ปี พ.ศ. 2557 นั้น มีรายนามของผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีไทยที่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ ในการตัดสินการประกวดวงดนตรีและเดี่ยวเครื่องดนตรี

ประเภทต่างๆ จำนวน 23 ท่าน ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน (ศาสตราจารย์ชาน) อาจารย์เฉลิม ม่วงแพศรี (ศิลปินแห่งชาติ) ครูลำยอง โสวัตร ครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ ครูبيب คงลายทอง ครูไชยยะ ทางมีศรี ครูบุญช่วย แสงอนันต์ อาจารย์สวัสดิ์ ทับทิมศรี รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท วัชรศิริ รองศาสตราจารย์อรรพรรณ บรรจงศิลป์ รองศาสตราจารย์วิเชียร อ่อนละมุล อาจารย์บรรเลง พระยาชัย รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุณานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์ธดา ธรรมพิทักษ์กุล ครูฉัญทิพ คงลายทอง อาจารย์เอกสิทธิ์ การคุณี รองศาสตราจารย์ ดร.ชำคม พรประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา คชประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพร สีม่วง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ อาจารย์สันติ อุดมศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธรณีส หินอ่อน และอาจารย์เมธี พันธุ์วาท

จากการอภิปรายในที่ประชุมสรุปผลการจัดการประกวดดนตรีไทยฯ ของ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาในการประกวดไว้หลายประการ ได้แก่ ปัญหาจากรายละเอียดของแบบให้คะแนนในการประกวดเดี่ยวเครื่องดนตรีที่มีการแบ่งช่อง คะแนนย่อยมากเกินไป ปัญหาของการตัดสินการประกวดประเภทวงดนตรีในการให้น้ำหนักคะแนนระหว่างการขับร้องและการบรรเลงวงดนตรี รวมไปถึงเกณฑ์ในการตัดสินคะแนน ในกรณีที่ผู้เข้าประกวดทำผิดคิดว่าเข้าข่ายโทษสถานหนักหรือสถานเบา เป็นต้น ประกอบกับการตัดสินการประกวดในแต่ละประเภท มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นจำนวนมาก ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านมีความเชี่ยวชาญที่ต่างกัน เพื่อให้ผลของการตัดสินการประกวดดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน ได้มาตรฐาน มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของผู้เข้าร่วมประกวด

อีกทั้ง คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา มียุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาผลงานการวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ด้านดนตรีและการแสดงบนรากวิถีไทยที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ที่มีเป้าประสงค์ทางยุทธศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพผลงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ด้านดนตรีและการแสดงบนรากวิถีไทย ให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ให้สามารถนำมาบูรณาการในด้านการเรียนการสอน การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาชุมชนและสังคม สอดคล้องกับกลยุทธ์การพัฒนาที่ 3 คือ การยกระดับการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมเพื่ออนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม และสืบสาน วัฒนธรรมด้านดนตรีและการแสดงบนรากวิถีไทยสู่สากล และกลยุทธ์การพัฒนาที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาและชุมชนทั้งในและ

ต่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดการศึกษาเรื่อง “หลักเกณฑ์การตัดสินและการประเมินผลการบรรเลงในการประกวดดนตรีไทย” ขึ้น โดยศึกษาจากฐานข้อมูลการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียง ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยบูรพา และจัดการสัมมนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทย เพื่อสร้างหลักเกณฑ์การตัดสินและการประเมินผลที่ได้มาตรฐาน เป็นต้นแบบให้การประกวดดนตรีไทยทั่วประเทศ และรวบรวมข้อมูลเป็นเอกสารทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาการดนตรีไทยต่อไป

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

โครงการจัดตั้งสถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา (2532) ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการประกวดดนตรีไทยในระดับนักเรียนว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ได้ดำเนินโครงการเผยแพร่ศิลปะ นาฏศิลป์ และดนตรีไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โครงการนี้ได้ให้นานิสิตผู้มีความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ และดนตรีไทยออกไปเผยแพร่ยังสถาบันการศึกษาในจังหวัดต่างๆ เกือบทั่วประเทศตลอดจนต่างประเทศใกล้เคียงได้แก่ มาเลเซีย และสิงคโปร์

ต่อมาคณะกรรมการโครงการเผยแพร่ศิลปะ นาฏศิลป์ และดนตรีไทย มีความเห็นพ้องต้องกันว่า วิธีการส่งเสริมดนตรีไทยให้เป็นที่นิยมและแพร่หลายในกลุ่มคนไทยนั้น นอกจากการเผยแพร่อย่างที่โครงการฯ ได้กระทำอยู่แล้วนั้น อาจทำได้อีกอย่างหนึ่งคือการจัดประกวดดนตรีไทยในระดับนักเรียนซึ่งเป็นวิธีการปลูกฝังความรักความนิยม และส่งเสริมดนตรีไทยให้หมู่เยาวชนตรงจุดกว่า อันเป็นการส่งเสริมความสามารถของนักดนตรีไทยรุ่นเยาว์ให้สูงขึ้น ดังนั้นโครงการจัดประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียง จึงได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2522 โดยคณะกรรมการโครงการเผยแพร่ศิลปะนาฏศิลป์และดนตรีไทยขณะนั้นเป็นผู้ริเริ่ม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำพล ธรรมเจริญ เป็นหัวหน้า อาจารย์ ฉัฐมา อาจารย์รัฐ เป็นเหรียญก อาจารย์ประดิษฐ์ อินทนิล เป็นฝ่ายคัดเลือกเพลงประกวด และติดต่อหาคณะกรรมการตัดสินการประกวด) ทุนดำเนินการส่วนใหญ่ได้จากโครงการเผยแพร่ศิลปะ นาฏศิลป์ และดนตรีไทย จำนวน 15,000 บาท นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากสโมสรส่งเสริมกีฬาแสนสุข คุณสมชาย คุณปลื้ม บริษัทบุญรอดริเวอร์ จำกัด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาชลบุรี สมาคมศิษย์เก่า มศว.บางแสน บริษัทไทยน้ำทิพย์ จำกัด สโมสรโรตารีชลบุรี และบริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทย

การจัดการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานถ้วยรางวัลชนะเลิศการประกวดดนตรีไทยให้แก่นักเรียนครั้งแรก ในการจัดการประกวดดนตรีไทยครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2525 และได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการมอบถ้วยรางวัลให้แก่นักเรียนที่ชนะเลิศในการประกวดดนตรีไทยสืบมาจนถึงปัจจุบัน การประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับเกียรติจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทย ทำให้การตัดสินการประกวดมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ การจัดการประกวดดนตรีไทย ระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้โดยพระราชทานได้เปลี่ยนผู้รับผิดชอบการจัดการประกวดจากสถาบันวิจัยวัฒนธรรมและศิลปะ เป็นคณะดนตรีและการแสดง ในปี พ.ศ. 2558

การประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึง ครั้งที่ 35 พบว่า มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง ทั้งศิลปินแห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทย ครูดนตรีอาวุโสหลายท่าน

บุคคลที่สำคัญในกลุ่มคณะกรรมการการตัดสินนั้นคือผู้ที่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการการตัดสินการประกวด จากการประกวดครั้งที่ 1 จนถึงปัจจุบันพบว่า มีประธานกรรมการการตัดสินเพียง 2 ท่านเท่านั้น ได้แก่ ท่านแรก คือ อาจารย์สุจิตต์ ดุริยประณีต (ศิลปินแห่งชาติ) ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการ ฯ ตั้งแต่ครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2525 ถึง ครั้งที่ 31 พ.ศ. 2554 คือ เป็นเวลา 28 ปี และท่านที่ 2 รองศาสตราจารย์ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน (ศาสตราจารย์) ดำรงตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการ ฯ ครั้งที่ 32 ปี พ.ศ. 2555 จนถึงครั้งที่ 35 ปี พ.ศ. 2558 เป็นเวลา 4 ปี ทั้งนี้ มีคณะกรรมการที่มาตัดสินเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง ทั้งศิลปินแห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทย ครูอาวุโส แสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือและคุณภาพของการประกวดในเวทีนี้

กษิต์เดช เนื่องจำนงค์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในบริบทของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลคือกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งแบ่งประเภทของมรดกวัฒนธรรมออกเป็น 7 ประเภท และได้ดำเนินการประกาศขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วย

การสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ขององค์การยูเนสโก อย่างไรก็ตาม มาตรการหรือกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพียงวิธีการหนึ่งในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตราบไต่ที่มนุษย์หรือผู้ถือครองวัฒนธรรมไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญ มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นแล้ว มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นก็อาจจะหมดคุณค่าและความสำคัญลงไปที่สุดในที่สุด

เทพธิดา ศิลปะบรรเลง (2522) ศึกษาเรื่องการสืบทอดและผลิตซ้ำดนตรีไทยในสังคมไทยปัจจุบัน: กรณีศึกษา มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผลการศึกษาพบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการสืบทอดและผลิตซ้ำดนตรีไทย การจัดกิจกรรมที่หลากหลายและการใช้สื่อสารมวลชนหลายประเภท เป็นวิธีการสำคัญที่เอื้อให้ดนตรีไทยสามารถดำรงอยู่ในสังคมไทยร่วมสมัยได้ ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ที่ค้นพบว่ามีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพของการสืบทอดและผลิตซ้ำดนตรีไทย ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การวางแผนงานที่ดี ที่งานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เงินทุนสนับสนุน การมีสถานที่ที่สะดวกสำหรับเป็นศูนย์กลางการทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์กับมวลชน และความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม จากการศึกษา กิจกรรมของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สามารถกล่าวได้ว่า เป็นกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการสืบทอดและสืบสานดนตรีไทยในสังคมไทยปัจจุบัน

บุษกร มณีสุธรรม (2553) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อการจัดการประกวดดนตรีไทยในระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า การจัดงานประกวดดนตรีไทย ครั้งที่ 30 มีความเหมาะสม ในด้านการเตรียมงานจัดประกวดและการสรุปผลการดำเนินงาน ตามลำดับ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่แตกต่างกัน การส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นการอนุรักษ์ดนตรีไทย และมีความเห็นตรงกันในเรื่องการตัดสินประกวดที่มีความยุติธรรม เป็นที่น่าพอใจ

สุพัตรา วิไลลักษณ์ และวิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล (2559) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมอาจารย์ นิสิตและผู้ใช้บัณฑิต เห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม ผลการประเมินด้านบริบทมีความเหมาะสม การกำหนดวิชาเอกดนตรีไทยและวิชาเอกดนตรีตะวันตก มีความเหมาะสม อาจารย์มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ผลผลิตมีความเหมาะสม ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร ฯ มีดังนี้

2.1 ด้านบริบทพบว่า จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร มีมากเกินไป ควรปรับลดหน่วยกิต และพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา รวมทั้งแผนการศึกษาให้มีความเหมาะสมมากขึ้น เครื่องดนตรีมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนิสิต ห้องซ้อมและห้องปฏิบัติการดนตรีมีไม่เพียงพอ อาจารย์ผู้สอนควรมีความเฉพาะทางและหลากหลาย เพื่อการเรียนรู้ปฏิบัติแบบตัวต่อตัว จึงควรมีการสร้างความร่วมมือกับวิทยาลัยการดนตรี เพื่อให้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในส่วนของเครื่องดนตรี ห้องซ้อม ห้องปฏิบัติการดนตรีและอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจัดซื้อจัดหาเครื่องดนตรีให้มีความเพียงพอต่อจำนวนนิสิต รวมทั้งจัดจ้างอาจารย์พิเศษหรือวิทยากรที่มีความเฉพาะทางเพิ่มขึ้น ด้านกระบวนการพบว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่เป็นระบบขาดความชัดเจนในการปฏิบัติจึงควรมีการกำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติของนิสิตที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านผลผลิตพบว่า นิสิตไม่สำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลา จึงควรมีการจัดแผนการศึกษาและชี้แจงแนวทางการศึกษาให้แก่นิสิตทราบล่วงหน้า เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมแก่นิสิตรวมทั้งควรมีการศึกษาระดับปัจจัยสำคัญที่ทำให้ นิสิตไม่สำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาเพื่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น

จากการศึกษาหลักเกณฑ์และแบบประเมินการประกวดดนตรีไทย จากสถาบันที่จัดการประกวดดนตรีไทย ในระดับชิงถ้วยพระราชทาน ฯ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เอกสารหลักเกณฑ์และแบบประเมินการประกวดของสถาบันต่างๆ จากรองศาสตราจารย์ ดร.ชาคม พรประสิทธิ์ จำนวน 8 สถาบัน ได้แก่ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยทักษิณ สามารถแสดงเป็นตารางเปรียบเทียบได้ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบเกณฑ์การตัดสินและการให้คะแนน จำแนกตามหน่วยงาน

สถาบันที่จัดการประกวด	ประเภทวง	เกณฑ์การตัดสินและการให้คะแนน			
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (แบ่งเป็น 5 ประเภท ทุกประเภทจะไม่เหมือนกัน)	1. วงเครื่องสาย ผสมปี่พาทย์	ระเบียบแบบแผน กิริยาท่าทาง 10 คะแนน	ความไพเราะเหมาะสม เสียง, แนวความถูกต้อง จังหวะหน้าทับ 40 คะแนน	เทคนิคการใช้เครื่องดนตรี กลอนเพลง ความกลมกลืน 30 คะแนน	การขับร้อง 20 คะแนน
	2. วงอังกะลุง	ระเบียบแบบแผน กิริยาท่าทาง 10 คะแนน	ระเบียบแบบแผน 30 คะแนน	วิธีการบรรเลง 30 คะแนน	ความกลมกลืน 30 คะแนน
	3. วงสะล้อ ซอซึง	ดนตรี 50 คะแนน		ขับร้อง(ขอ) 50 คะแนน	
	4. วงโปงลาง	ดนตรี 70 คะแนน		ขับร้อง 30 คะแนน	
	5. ลิเกฮูลู	มองภาพรวม 3 อย่าง 1. ดนตรี 2. ขับร้อง 3. การแสดง			
มหาวิทยาลัยนเรศวร การให้คะแนนของมหาวิทยาลัยนเรศวรแบ่งออกเป็น 4 แบบ (ประเภทของวงเหมือนกันแต่เดี่ยวเครื่องดนตรีกับ	วงเครื่องสาย ผสมปี่พาทย์	ศาสตร์ 50 คะแนน		ศิลป์ 50 คะแนน	
	วงอังกะลุง (ระดับประถมศึกษา)	ศาสตร์ (หลักการ, ทำนอง, จังหวะ, บุคลิกภาพ) 50 คะแนน		ศิลป์ (ทักษะ, คุณภาพเสียง, สุนทรีย์ยะ) 50 คะแนน	
	ขับร้อง (ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา)	ศาสตร์ (ความถูกต้อง, ความเรียบร้อย, ทักษะในการขับร้อง, บุคลิกภาพ) 70 คะแนน		สุนทรีย์ยะ (กลวิธี, เม็ดพราย ความสอดคล้องกับทำนองหลัก) 30 คะแนน	

ตารางที่ 1 (ต่อ) เปรียบเทียบเกณฑ์การตัดสินและการให้คะแนน จำแนกตามหน่วยงาน

สถาบันที่ จัดการประกวด	ประเภท	เกณฑ์การตัดสินและการให้คะแนน	
ขับร้อง ให้คำ คะแนนต่างกัน รวมคะแนน บรรเลงและขับร้อง พิจารณาภาพรวม)	เดี่ยวเครื่องดนตรี ไทย	ศาสตร์ 65 คะแนน	สุนทรีย์ 35 คะแนน
มหาวิทยาลัย ขอนแก่น (เหมือนกับ มหาวิทยาลัย นครสวรรค์ ทุกประการ มองภาพรวมทั้ง การบรรเลงและ การขับร้อง)	1. วงเครื่องสาย เครื่องเดี่ยว 2. วงเครื่องสาย ผสมปี่พาทย์ เครื่องคู่	ศาสตร์ (บุคลิกภาพ, ทำนอง, จังหวะ, หลักการ) 50 คะแนน	ศิลป์ (ความกลมกลืน และสุนทรีย์รส) 50 คะแนน
	1. เดี่ยวเครื่อง ดนตรี 2. ขับร้องเพลง ไทย	คะแนนเต็ม 50 คะแนน 1. บุคลิกภาพ 5 คะแนน 2. ความถูกต้อง 5 คะแนน 3. ความเรียบร้อย 10 คะแนน 4. ทักษะ 10 คะแนน 5. สุนทรีย์ 15 คะแนน	
มหาวิทยาลัย ทักษิณ แบ่งเป็น 2 ประเภท 1. ประเภทด้วย ก. 2. ประเภทด้วย ข. (เกณฑ์การตัดสิน เหมือนกับ ส.ย.ช.)	1. วงเครื่องสาย ผสมฆ้อง 2. วงปี่พาทย์ ไม่รวมเครื่องคู่ (สามารถเข้า ผู้บรรเลงได้แต่ ห้ามเข้าเครื่อง ดนตรียกเว้นขับ ร้องเพลงไทย) ส่งได้โรงเรียนละ 1 วงเท่านั้น	ด้วย ก. หลักเกณฑ์การตัดสิน 9 ข้อ 1. บุคลิกภาพ 2. การเข้าจังหวะฉิ่งและ หน้าทับ 3. เสียงไม่เพี้ยน 4. การประกอบเสียง 5. การสวม - สรง 6. ประมาณเสียงระหว่าง เครื่องดนตรี 7. ความสัมพันธ์ของ สำนวนกลอนกับทำนอง หลัก	ด้วย ข. หลักเกณฑ์การตัดสิน 8 ข้อ 1. การจัดวางตำแหน่ง เครื่องดนตรี 2. บุคลิกภาพและความ พร้อมเพียง 3. การเข้าจังหวะฉิ่งและ จังหวะหน้าทับ 4. แบบแผนการบรรเลง และขับร้อง 5. ระดับเสียงไม่เพี้ยน 6. ลักษณะการดำเนิน ทำนอง

ตารางที่ 1 (ต่อ) เปรียบเทียบเกณฑ์การตัดสินและการให้คะแนน จำแนกตามหน่วยงาน

สถาบันที่จัดการประกวด	ประเภทวง	เกณฑ์การตัดสินและการให้คะแนน	
		8. ความกลมกลืนของสำนวนกลอนของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด 9. แนวการบรรเลงและขับร้อง	7. ความสัมพันธ์ของสำนวนกลอนกับทำนองหลัก 8. แนวการบรรเลงและขับร้อง
	การปรับโทษขึ้นอยู่กับกรรมการ	1. ขับร้องหรือบรรเลงผิดทำนอง ผิดลูกตก เพลงขาด/เกินจังหวะหน้าทับ 2. ขับร้องหรือบรรเลงลุ่ม 3. ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกาการประกวด	
มหาวิทยาลัยบูรพา (มองภาพรวมทั้งวงและขับร้อง)	1. วงปี่พาทย์ไม่นม 2. วงเครื่องสายผสม 3. วงอังกะลุง	คะแนนเต็ม 50 คะแนน 1. บุคลิกภาพ 5 คะแนน 2. ความถูกต้อง 10 คะแนน 3. ความเรียบร้อยต่อเนื่องของการบรรเลง 10 คะแนน 4. ทักษะในการบรรเลง 10 คะแนน 5. สุณทรีย์ยะ 15 คะแนน	
	1. เดี่ยวเครื่องดนตรี 2. ขับร้องเพลงไทย	คะแนนเต็ม 50 คะแนน 1. บุคลิกภาพ 5 คะแนน 2. ความถูกต้อง 5 คะแนน 3. ความเรียบร้อย 10 คะแนน 4. ทักษะ 10 คะแนน 5. สุณทรีย์ยะ 15 คะแนน	

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านเอกสารจากเอกสารการประกวดดนตรีไทยฯ มหาวิทยาลัยบูรพาทั้งหมดจำนวน 23 ฉบับ และเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และแบบประเมินการประกวดดนตรีไทย จากสถาบันที่จัดการประกวดดนตรีไทยในระดับ ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจำนวน 8 สถาบันและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทย ผู้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทย ระดับนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงใต้ด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยผ่านการจัดสัมมนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทยจำนวน 19 ท่าน รวมไปถึงนำผลการวิจัยที่ได้ไปทดลองใช้จริงในการประกวดดนตรีไทยของมหาวิทยาลัยบูรพาครั้งที่ 35 ในปี พ.ศ. 2558 อีกด้วย

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักเกณฑ์และการประเมินผลการบรรเลงในการประกวดดนตรีไทย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดการสัมมนาวิชาการเรื่อง “หลักเกณฑ์และการประเมินผลการบรรเลงในการประกวดดนตรีไทย” ในวันที่ 12-14 ธันวาคม 2557 ณ คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

ปัญหาที่พบในการตัดสินการประกวดดนตรีไทยฯ

จากการประชุมสรุปผลการตัดสินการประกวดดนตรีไทย ระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยบูรพา ครั้งที่ 34 เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2557 โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทย ในการตัดสินการประกวดดนตรีไทยประเภทวงและประเภทเดี่ยวเครื่องดนตรีต่างๆ จำนวน 23 ท่าน ตามรายนาม ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน (ศาสตราจารย์) อาจารย์เฉลิม ม่วงแพศรี (ศิลปินแห่งชาติ) ครูลำยอง ไส้วัตร์ ครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ ครูبيب คงลายทอง ครูไชยยะ ทางมีศรี ครูบุญช่วย แสงอนันต์ ครูสวิต ทับทิมศรี รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท วัชรศิริ รองศาสตราจารย์ อรรชรณ บรรจงศิลป์ รองศาสตราจารย์ วิเชียร อ่อนละมูล อาจารย์บรรเลง พระยาชัย รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา อินทรสุวานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล ครูชัยทิพ คงลายทอง อาจารย์เอกสิทธิ์ การคุณี รองศาสตราจารย์

ดร.วิชาคม พรประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา คชประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพร สีม่วง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ อาจารย์สันติ อุดมศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธรณีส หินอ่อน และอาจารย์เมธี พันธุ์วรารท ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอปัญหา ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาและข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการจัดการประกวด ฯ

คณะกรรมการได้ให้ข้อสังเกตถึงปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการจัดการประกวด เพื่อให้ คณะจัดการประกวดปรับปรุงและดำเนินการให้การจัดการประกวดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นใน อนาคต โดยแบ่งออกเป็นประเด็น ต่าง ๆ ได้แก่ ประการแรกการเพิ่มรายการประกวดเดี่ยว เครื่องดนตรี ประการที่สอง การกำหนดรายละเอียดกติกาให้ชัดเจน ประการที่สามการบันทึก วิดีโอการประกวด และประการสุดท้ายการจัดการการประกวด

2) ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการตัดสินการประกวด ฯ

ปัญหาต้นแบบการให้คะแนนการบรรเลงดนตรีในการประกวดนั้น ครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2557) ได้ให้ข้อเสนอแนะเรื่อง การแบ่งช่องคะแนนในแบบประเมินผล ของผู้ช้บร้องให้แยกในส่วนของช้บร้องออกมา ตัวอย่าง หากวงที่ประกวดบรรเลงดนตรีดี แต่ช้บร้องไม่ดี ทำให้เสียความกลมกลืนจึงเป็นการตัดโอกาสของวงดนตรี อีกทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา อินทรสุวานนท์ (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2557) ให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดสัดส่วนของการให้คะแนนช้บร้องในการประกวดประเภทวงดนตรีไว้ว่าให้จัด สัดส่วนคะแนนให้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างเครื่องดนตรี 20 คะแนน ช้บร้อง 20 คะแนน ให้กรรมการ พิจารณาตัดคะแนนตามสัดส่วน แล้วจึงนำคะแนนมารวมเป็นผลการตัดสิน หากผู้ช้บร้องไม่ดี ก็จะไม่ตัดคะแนนในส่วนของวงดนตรีไปด้วย

ครูเฉลิม ม่วงแพศรี (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2557) ให้ข้อสังเกตเรื่องแบบประเมิน ของการตัดสินการประกวดฯ ว่า มีการแบ่งช่องให้คะแนนที่ละเอียดจนเกินไป ทำให้ไม่สามารถ ประเมินภาพรวมได้

รองศาสตราจารย์ ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2557) ได้กล่าวถึง ปัญหาการให้คะแนนการช้บร้องและการบรรเลงวงดนตรีแบบภาพรวมในสมัยโบราณและ ปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ครูประสิทธิ์ ถาวร บอกว่า แต่โบราณให้มองภาพรวม ให้นับว่าการบรรเลง 1 ครั้ง 1 เพลง นับตั้งแต่ต้นจนจบ นั่นคือการมองภาพรวม ถ้าร้องผิด ล้ม ในรายละเอียดก็จะมีว่า ล้ม หรือร้ายแรงจะตัดคะแนนกี่เปอร์เซ็นต์ ถ้าร้องล้ม ต่อให้เครื่องวิเศษ ก็ต้องแพ้ นี่คือครุมนตรี ครูประสิทธิ์ บอกว่าเป็นระเบียบมาแต่โบราณ เช่น ถ้าร้องวิเศษ เครื่องตะกั่วหลุด ถือว่า “แพ้” ทั้งนี้ เพราะถือว่าไม่มีความพร้อม เพราะฉะนั้นคนที่จะมาประกวดต้องเตรียมเครื่องมือมาอย่างไร นำเครื่องมือมาอย่างไร คุณภาพการบรรเลงทั้งร้องและเครื่อง วงดนตรี 1 วงจะมีนักดนตรี 12 คน สำหรับนักร้องมีคนเดียว ร้องก็เหมือนเครื่องมืออย่างหนึ่งระนาดเอกก็มีคนเดียว เพราะฉะนั้น ทุกคนต้องรับผิดชอบทุกอย่าง 100 เปอร์เซ็นต์ จึงจะเป็นองค์กรสมบูรณ์ นับเป็น 1 การแสดง ใครผิดก็ตัดคะแนนหมด

แต่ปัจจุบัน การประกวดเปลี่ยนแปลงไป การตัดสินประกวดดนตรีไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคณะกรรมการอาจจะไม่มีความสามารถทุกอย่างแบบครุมนตรี ครูประสิทธิ์ ซึ่งสามารถตัดสินการประกวดแบบองค์กรวมได้ เพราะฉะนั้นการตัดสิน “เราควรแยกเครื่องกับร้องออกจากกัน”

(ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน, สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2557)

จากการอภิปรายเรื่องปัญหาด้านการตัดสินการประกวดนั้น คณะกรรมการมีมติให้ออกแบบแบบประเมินที่ใช้ในการประกวดประเภทวงดนตรีขึ้นใหม่ เป็นการแยกการให้คะแนนการขับร้อง และคะแนนการบรรเลงของวงดนตรีโดยให้แบ่งคะแนนการขับร้องและคะแนนเครื่องดนตรีออกจากกัน เพื่อการตัดสินที่มีความชัดเจน และผลการตัดสินที่ยุติธรรม



ภาพที่ 1 คณะผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทยในงานสัมมนาฯ (บันทึกภาพเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2557)

แบบประเมินการประกวดประเภทวงดนตรี

ครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2557) ได้กล่าวถึงการแบ่งคะแนนวงดนตรีและการขับร้อง โดยได้แบ่งคะแนนต่าง ๆ ออกตามความเหมาะสม ไม่ควรกำหนดคะแนนของนักร้องให้มากจนเกินไปให้พิจารณาเครื่องดนตรี 70 คะแนน ขับร้อง 30 คะแนน และในการพิจารณาการขับร้อง ให้ประเมินจากการรักษาระดับเสียง กลวิธี เม็ดพรายการขับร้อง ท่วงร้อง

ครูปิ๊บ คงลายทอง (สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2557) ได้กล่าวถึงการแบ่งคะแนนวงดนตรีและการขับร้อง โดยแบ่งเป็นคะแนนขับร้อง 20 คะแนน ดังนี้ การแบ่งคะแนนต้องให้คณะกรรมการมีปัญหาน้อยที่สุด เสนอคะแนน คะแนนบุคลิกภาพ 10 คะแนน ทำนองหลัก 20 คะแนน ขับร้อง 20 คะแนน คะแนนรวมวง 50 คะแนน

จากการอภิปรายเรื่องการแบ่งคะแนนของการขับร้องและวงดนตรีนั้น คณะกรรมการมีมติให้แบ่งคะแนนวงดนตรีและการขับร้อง ได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ คะแนนการบรรเลงเครื่องดนตรี คะแนนการขับร้อง และคะแนนความไพเราะกลมกลืน โดยมีรายละเอียดการพิจารณาดังนี้

1. คะแนนดนตรี 60 คะแนน แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1.1 บุคลิกและมารยาท สรุปลงหน้าหน้า 5 คะแนน

บุคลิกและมารยาท หมายถึง เครื่องแต่งกาย กริยาท่าทาง มารยาท ระหว่างการเริ่มเดินขึ้นไปบนเวทีการประกวด และท่าทางในการนั่งบรรเลงอยู่กับเครื่องดนตรี

1.2 ทำนอง ให้น้ำหนักคะแนน 20 คะแนน

คำจำกัดความ คำว่า “ทำนอง” หมายถึง

1.2.1 ทำนองเพลงถูกต้องตามที่คณะกรรมการประกวดกำหนด หมายรวมถึงทำนองหลักและระดับเสียงตามประเภทของวงที่ประกวด

1.2.2 ทำนองเพลงถูกต้องตามลักษณะการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

1.3 หลักและวิธีการปฏิบัติทักษะ ให้น้ำหนักคะแนน 20 คะแนน

คำจำกัดความ หมายถึง

1.3.1 กลวิธีการบรรเลงถูกต้องตามหลัก วิธีการปฏิบัติทักษะของแต่ละเครื่องดนตรี (ยกตัวอย่างเช่น การใช้นิ้ว การใช้ลม การแบ่งมือ เป็นต้น)

1.3.2 การบรรเลงถูกต้องตามแบบแผนการบรรเลงรวมวง เช่น การขึ้น ลง ส่ง สวม

1.4 จังหวะ ให้นำหน้าห้คะแนน 15 คะแนน

คำจำกัดความ หมายถึง

1.4.1 จังหวะสามัญญถูกต้องตามแนวการบรรเลงที่เหมาะสม

1.4.2 จังหวะฉิ่งและหน้าทับถูกต้องตามแบบแผนของการบรรเลงรวมวง (ถูกต้องตามอัตราของเพลงและการเข้าออกฉิ่งและหน้าทับของทำนองลูกหมด)

2. คะแนนขับร้อง 20 คะแนน แบ่งออกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

2.1 แบบแผนและบุคลิกภาพ หมายถึง ทำนอง สีหน้าท่าทาง ไม่ใช่ทำเคาะ จังหวะ ไม่กระดิกเท้า นั่งพับเพียบ นั่งร้องตัวตรง 2 คะแนน

2.2 คำร้อง หมายถึงการออกคำถูกต้องตามอักขระวิธี ร้องได้ชัดเจน ถูกต้องตามที่กองประกวดส่งไปให้ การควบกล้ำ 3 คะแนน

2.3 ทำนองร้อง หมายถึง การร้องถูกทำนองเพลงที่กำหนดไว้ให้ ถูกตามลูกตก โครงสร้าง 3 คะแนน

2.4 กลวิธีการร้อง หมายถึง การตกแต่งวิธีการเอื้อน การครั้น กระทบ เอื้อน 3 เสียงชัดเจน รวมถึงวิธีการเปล่งเสียง การปั้นคำ เป็นต้น 4 คะแนน

2.5 จังหวะ รวมไปถึงการร้องไม่คร่อม ไม่ขาด ไม่เกิน รักษาจังหวะการร้องได้คงที่ เหมาะสม 4 คะแนน

2.6 เสียง หมายถึง คุณภาพเสียงผู้ขับร้อง ไพเราะ น่าฟัง รักษาเสียงได้คงที่ไม่เพี้ยน 4 คะแนน

การปรับแก้สำหรับนักร้อง การร้องผิดเพลง การร้องลุ่ม จะได้คะแนนเท่ากับ 0 จาก 20 คะแนน

3. คะแนนความกลมกลืน/ความไพเราะ/สุนทรีย์ 20 คะแนน

3.1 ลีลาอารมณ์มีความเหมาะสมกับประเภทของวงและการขับร้อง

3.2 มีคุณภาพเสียงและระสมือ

3.3 ความไพเราะกลมกลืน ไม่เพี้ยนของการขับร้องและบรรเลงรวมวง

3.4 ผูกกลอนเพลงในการบรรเลงได้เหมาะสม

จากมติของคณะกรรมการกำหนดให้แบ่งคะแนนการแข่งขันประเภทวงดนตรี ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งคะแนนการบรรเลงดนตรี 60 คะแนน ส่วนที่สองคะแนนการขับร้อง 20 คะแนน และส่วนที่สามคะแนนความไพเราะ กลมกลืน 20 คะแนน โดยในแต่ละส่วนได้กำหนดรายละเอียดตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

ตารางที่ 2 แบบประเมินการประกวดประเภทวงดนตรี

วงดนตรี 60 คะแนน	คะแนน	หมายเหตุ
บุคลิก มารยาท (5 คะแนน)		
ทำนองเพลง (20 คะแนน)		
ทักษะปฏิบัติ (20 คะแนน)		
จังหวะ (15 คะแนน)		
ขับร้อง (20 คะแนน) บุคลิก มารยาท (2 คะแนน)		
คำร้อง (3 คะแนน)		
ทำนองร้อง (3 คะแนน)		
กลวิธีการขับร้อง (4 คะแนน)		
จังหวะ (4 คะแนน)		
เสียง (4 คะแนน)		
สุนทรียะ (20 คะแนน)		
คะแนนรวม (100 คะแนน)		



ภาพที่ 2 รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ประธานคณะกรรมการดำเนินการอภิปราย
(บันทึกเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2557)



ภาพที่ 3 – 4 บรรยากาศการอภิปราย
(บันทึกเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2557)



ภาพที่ 5 (ซ้าย) รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อนอภิปรายเรื่องแบบประเมิน
ภาพที่ 6 (ขวา) คณะกรรมการทดสอบแบบประเมินที่ออกแบบขึ้นใหม่
(บันทึกเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2557)

แบบประเมินการประกวดประเภทการเดี่ยวเครื่องดนตรีและการเดี่ยวขับร้อง
 มติจากคณะกรรมการลงความเห็นเรื่องรายละเอียดคะแนนการเดี่ยวเครื่องดนตรี
 และการขับร้อง ตรงกันว่าควรปรับรายละเอียดให้สอดคล้องกับใบให้คะแนนวงดนตรี
 ซึ่งรายละเอียดใบคะแนนเดี่ยวเครื่องดนตรีและการขับร้อง มีดังนี้

ตารางที่ 3 แบบประเมินการประกวดเดี่ยวเครื่องดนตรี

หลักเกณฑ์	คะแนน	หมายเหตุ
บุคลิก มารยาท (10 คะแนน)		
ทำนองเพลง (20 คะแนน)		
จังหวะและแนวการบรรเลง (20 คะแนน)		
ทักษะพื้นฐานและทักษะขั้นสูง (20 คะแนน)		
สุนทรียะ (30 คะแนน)		
คะแนนรวม (100 คะแนน)		

ตารางที่ 4 แบบประเมินการประกวดเดี่ยวขับร้อง

หลักเกณฑ์	คะแนน	หมายเหตุ
บุคลิก มารยาท (10 คะแนน)		
คำร้อง (10 คะแนน)		
ทำนองร้อง (15 คะแนน)		
เมื่อดพรายและกลวิธีการขับร้อง (25 คะแนน)		
จังหวะ (20 คะแนน)		
เสียง (20 คะแนน)		
คะแนนรวม (100 คะแนน)		

ผลการวิจัย

การศึกษาพัฒนาหลักเกณฑ์และการประเมินผลการบรณรงในการประกวดดนตรีไทยฯ กำหนดจัดการสัมมนา โดยนำปัญหาที่พบจากการประกวดครั้งที่ 34 พ.ศ. 2557 มาศึกษาหาแนวทางแก้ไข ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทย จำนวน 19 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน (ศาสตราจารย์) ครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ รองศาสตราจารย์วีเชียร อ่อนละมุล ครูลำยอง โสวัตร ครูบุญช่วย แสงอนันต์ ครูไชยยะ ทางมีศรี รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ ชันชศิริ ครูสวิต ทับทิมศรี รองศาสตราจารย์ อรรวรรณ บรรจงศิลป์ ครูบีบ คงลายทอง รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ ครูชัยทิพ คงลายทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล อาจารย์บรณรง พระยาชัย อาจารย์เอกสิทธิ์ การคุณี รองศาสตราจารย์ ดร.ชาคม พรประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพร สีม่วง อาจารย์สันติ อุดมศรีและอาจารย์ชาติชาย ศรีสมุทร ในการสัมมนา เรื่อง “หลักเกณฑ์และการประเมินผลการบรณรงในการประกวดดนตรีไทย” ระหว่างวันที่ 12-14 ธันวาคม 2557 เป็นการอภิปรายปัญหาที่พบในการตัดสินและแนวทางในการแก้ไข ในการประกวดดนตรีไทย ฯ ครั้งที่ 34 พ.ศ. 2557 เพื่อให้คณะจัดการประกวดฯ ปรับปรุง และดำเนินการให้การจัดการประกวดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

จากปัญหาและข้อเสนอนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ปัญหาและข้อเสนอนี้ด้านการจัดการประกวดฯ แบ่งออกเป็น 4 ข้อ ได้แก่ ข้อแรกการเพิ่มรายการประกวดเดี่ยวเครื่องดนตรี ข้อที่สอง การกำหนดรายละเอียดกติกา ให้ชัดเจน ข้อที่สาม การบันทึกวิถีโอเพนการประกวด และข้อสุดท้าย การจัดการประกวด ทั้งนี้ปัญหาทั้ง 4 ข้อนั้นเป็นข้อสังเกตจากคณะกรรมการเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้จัดการประกวด พิจารณาปรับปรุง แก้ไข ในการดำเนินการประกวดครั้งต่อไป

ประเด็นที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอนี้ด้านการตัดสินการประกวด ฯ สามารถสรุปเป็น ประเด็นหลักได้ 2 ข้อคือ ข้อแรก แบบการให้คะแนนการบรณรงดนตรีในการประกวด และ ข้อที่สอง การจัดการคณะกรรมการในการประกวดประเภทวงดนตรี การอภิปรายเพื่อพัฒนา แบบประเมินมุ่งเน้นพัฒนาแบบประเมินการบรณรงของผู้เข้าประกวด จึงแบ่ง แบบประเมิน ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรกได้แก่การเดี่ยวเครื่องดนตรีและการเดี่ยวขับร้อง มีการกำหนดเกณฑ์ให้แตกต่างกันดังนี้ การเดี่ยวเครื่องดนตรีพิจารณาจากบุคลิกมารยาท ทำนองเพลง ทักษะพื้นฐานและทักษะขั้นสูง จังหวะและแนวการบรณรง เม็ดพราย กลวิธี และสุนทรีย์ยะ การเดี่ยวขับร้องพิจารณาจากบุคลิกมารยาท คำร้อง ทำนองร้อง กลวิธีการ ขับร้อง จังหวะและเสียง ประเภทที่ 2 วงดนตรี การตัดสินประเภทวงดนตรีมีการแบ่งน้ำหนัก

ของคะแนนออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ การบรรเลงวงดนตรี การขับร้อง และสุนทรียะ อีกทั้งยังมีการกำหนดข้อปฏิบัติของคณะกรรมการระหว่างการตัดสินเพื่อความเรียบร้อยในการดำเนินการตัดสินการประกวดอีกด้วย

อภิปรายผล

ผลการออกแบบการประเมินทั้งประเภทเดี่ยวเครื่องดนตรี เดี่ยวขับร้อง และประเภทวงดนตรี ได้รับการทดสอบ และนำไปทดลองใช้จริงในการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออก ซึ่งด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 35 จึงถือได้ว่าเป็นแบบประเมินและหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐาน ประกอบกับคณะกรรมการตัดสินประกวดหลายท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทยที่ตัดสินในการประกวดนี้มายาวนานทำให้ผลการศึกษายังมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ บุชกร มณีสุธรรม (2553) ได้กล่าวถึงคณะกรรมการตัดสินที่ได้รับการยอมรับว่า ผลการตัดสินน่าเชื่อถือ ยุติธรรมกับทุกฝ่ายและเป็นที่น่าพอใจ

อนึ่ง ผลในการศึกษานี้ สามารถนำไปเผยแพร่ให้กับเวทีการประกวดอื่นๆ หรือเกิดการเปรียบเทียบและนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการตัดสินการประกวดดนตรีไทยในอนาคต การประกวดเวทีนี้มีการจัดประกวดมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จึงเป็นการพัฒนาและสืบทอดดนตรีไทยด้วยกิจกรรมดนตรีไทย ส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักดนตรีไทย ซึ่งสอดคล้องกับ เทพธิดา ศิลปบรรเลง (2522) ที่ได้อธิบายไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ช่วยสืบทอดดนตรีไทยให้กับเยาวชน การศึกษาวิจัยนี้เป็นต้นแบบในการศึกษาการประเมินการบรรเลงดนตรีไทยขั้นพัฒนาในอนาคต

การจัดการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกันหลายเวที ทั้งระดับเขต ภูมิภาค และประเทศ เป็นกิจกรรมที่มีความตื่นตัวอย่างต่อเนื่องสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งในการประกวดแต่ละเวทีมีการกำหนดบทเพลงต่างๆ ทั้งในการประกวดประเภทเดี่ยวและประเภทวงดนตรี การศึกษาเรื่องบทเพลงที่ใช้ในการประกวด หรือพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการทักษะทางดนตรีของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กษิต์เดช เนื่องจำนงค์. (2559). การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในบริบทของประเทศไทย. วารสารครุศาสตร์สาร. 10(2): 1 - 12.
- กาญจนา อินทรสุณานนท์. (28 มีนาคม 2557). สัมภาษณ์.
- โครงการจัดตั้งสถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา. (2532). **สูจิบัตรการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 9**. ชลบุรี: โครงการจัดตั้งสถาบันศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยบูรพา.
- เฉลิม ม่วงแพศรี. (28 มีนาคม 2557). สัมภาษณ์.
- เทพธิดา ศิลปะบรรเลง. (2522). **การสืบทอดและผลิตซ้ำดนตรีไทยในสังคมไทยปัจจุบัน: กรณีศึกษา มุลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา (สหสาขาวิชา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษกร มณีสุธรรม. (2553). **ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อการจัดประกวดดนตรีไทยในระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้ สถาบันวิจัยวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยบูรพา**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. (12 ธันวาคม 2557). สัมภาษณ์.
- بيب คงลายทอง. (12 ธันวาคม 2557). สัมภาษณ์.
- พัฒน์ พร้อมสมบัติ. (28 มีนาคม 2557). สัมภาษณ์.
- สุพัตรา วิไลลักษณ์ และวิโพภรณ์ วัฒนานิมิตกุล. (2559). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. วารสารครุศาสตร์สาร, 10(1), 27 - 38.